

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINĖS KULTŪROS PAVELDO KOMISIJOS
S P R E N D I M A S

DĖL JŪRINIO PAVELDO SITUACIJOS LIETUVOJE

2009 m. lapkričio 27 d. Nr. S-12(154)
Vilnius

Valstybinė kultūros paveldo komisija (toliau – Komisija) susipažino su tarptautinės mokslinės konferencijos „Jūrinio paveldo išsaugojimas: patirtys ir galimybės“, įvykusios 2009 m. liepos 24–25 d. Klaipėdoje, Rezoliucija ir išnagrinėjo valstybės ir savivaldos institucijų pateiktus siūlymus dėl jūrinio kultūros paveldo apsaugos. 2009-11-27 posėdyje Komisija apsvarstė šio paveldo apsaugos situaciją Lietuvoje, nustatė esmines problemas.

Kultūros paveldo dalis – jūrinis kultūros paveldas yra Lietuvos Respublikos įstatymų (Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos, Saugomų teritorijų, Pajūrio juostos, Jūros aplinkos apsaugos, Aplinkos apsaugos ir kt.) bei tarptautinių teisės aktų (Pasaulinio kultūros ir gamtos paveldo globos, Europos archeologijos paveldo apsaugos, Europos kraštovaizdžio, Jūrų teisės konvencijų), kitų tarptautinių susitarimų ir įsipareigojimų reglamentavimo bei nagrinėjimo objektas. Nors Lietuvos Respublika 2003 m. ratifikavo JT Jūrų teisės konvenciją ir Susitarimą dėl Konvencijos XI dalies įgyvendinimo, o 2006 m. – UNESCO Povandeninio kultūros paveldo apsaugos konvenciją, iki šiol neišspręsti jų reikalavimų taikymo ir įgyvendinimo paveldo apsaugos srityje Lietuvoje klausimai.

Komisija konstatuoja, kad Lietuvoje galiojančiose tarptautinėse konvencijose, Lietuvos Respublikos įstatymuose ir kituose teisės aktuose jūrinis kultūros paveldas neišskirtas pagal jo kultūrinę prigimtį ir ypatumus. Nesuformuluota ir neįteisinta valstybinė jūrinio kultūros paveldo samprata, susijusi terminija. Nenustatyta jo apsaugos koncepcija ir kryptys. Nėra Barselonos chartijos bei jos komentarų oficialaus ir kokybiško vertimo į lietuvių kalbą, neparengtos jos taikymo rekomendacijos.

Nenustatyti jūrinio kultūros paveldo apskaitos pradmenys bei jos ypatumai, nėra teritorinės apsaugos pradmenų, specializuotų saugomų jūrinio kultūros paveldo vietovių ir/ar teritorijų steigimo bei sistemos sukūrimo galimybių analizės bei studijų (pvz., nenustatyta ir istorinio uosto teritorija, neįteisintas jo statusas, neįsteigta nė viena istorinio uosto, uostelio ar prieplaukos komplekso kultūrinė saugoma teritorija).

Nėra tarpžinybinio jūrinio paveldo būklę įtakančių struktūrų veiklos paveldosauginio koordinavimo; nepakankamas Lietuvos Respublikos ir tarptautinio jūrinio turizmo infrastruktūros, grindžiamos jūrinės kultūros tęstinumo nuostatomis bei jūrinio kultūros paveldo tausojamojo naudojimo principais (pvz., parodomosios tradicinės žvejybos organizavimas), plėtojimas; nesaugomi bei naikinami jūrinio paveldo sociokultūrinės terpės navigaciniai ženklai, unikalių objektų liekanų atributai (ženklai, simboliai, interjerai ir kt.), nepakankama ir nediferencijuota kitų jūrinio kultūros paveldo kompleksų bei objektų apsauga, priežiūra bei atkūrimas.

Valstybinė kultūros paveldo komisija, siekdama iš esmės pagerinti jūrinio kultūros paveldo apsaugą, n u s p r e n d ž i a:

1. Pritarti tarptautinės mokslinės konferencijos „Jūrinio paveldo išsaugojimas: patirtys ir galimybės“ Rezoliucijoje pateiktiems prašymams, atsakingoms valstybės institucijoms siūlydama į juos atsižvelgti pagal kompetenciją savo veikloje.

2. Siūlyti Lietuvos Respublikos Vyriausybei:

2.1. sudaryti darbo grupę, kuri suformuluotų valstybinę jūrinio kultūros paveldo sampratą, terminiją bei apsaugos reikalavimus ir parengtų Jūrinio paveldo apsaugos įstatymo koncepciją;

2.2. įpareigoti atsakingas institucijas organizuoti valstybinės jūrinio kultūros paveldo sampratos įtvirtinimą bei įteisinimą, papildyti Lietuvos Respublikos teisės aktus jūrinio kultūros paveldo terminais ir sąvokomis bei diferencijuotos apsaugos ir naudojimo reikalavimais,

apimančiais ir skatinimo priemonės;

2.3. įpareigoti Kultūros, Susisiekimo, Ūkio, Žemės ūkio, Užsienio reikalų ministerijas suformuoti jūrinio kultūros (materialiojo ir nematerialiojo) paveldo apsaugos, politikos pagrindines kryptis.

3. Rekomenduoti Kultūros, Aplinkos, Susisiekimo ir Žemės ūkio ministerijoms sudaryti darbo grupes, kurios:

3.1. suformuluotų jūrinio kultūros paveldo apskaitos pradmenis ir jos ypatumus (ypač istorinių uostų akvatorijų ir kitų uostų vandenų bei ten esančių statinių ar jų elementų privalomus apskaitos kriterijus bei reikalavimus);

3.2. parengtų jūrinio kultūros paveldo teritorinės apsaugos rekomendacijas.

4. Rekomenduoti Kultūros paveldo departamentui, Klaipėdos ir Palangos miestų, Klaipėdos ir Šilutės rajonų bei Neringos savivaldybėms užtikrinti jūrinio paveldo išsaugojimą, kokybišką tvarkybą ir tausojamąjį panaudojimą bei atgaivinti, palaikyti ir puoselėti jūrinio gyvenimo būdo tradiciją:

4.1. apskaityti, konservuoti, restauruoti ir tinkamai pritaikyti išlikusius senuosius Klaipėdos, jos prieigų uostus, prieplaukas, jų fragmentus ir Šventosios senuosius uostus;

4.2. išspręsti istorinių laivų tinkamos priežiūros, saugojimo bei eksponavimo problemas;

4.3. saugoti, prižiūrėti bei atkurti jūrinės sociokultūrinės terpės atributus.

5. Rekomenduoti atsakingoms institucijoms organizuojant, tikrinant bei rengiant planus, programas pagal kompetenciją:

5.1. atsižvelgti į jūrinę Klaipėdos ir jos prieigų prigimtį ir prioritetu laikyti jūrinio kultūros paveldo istorinių arealų, vietų, vietovių, objektų paskirtį;

5.2. rengiant esamos būklės analizę, prognozę ir sprendinius atskleisti jūrinio kraštovaizdžio ypatumus ir nustatyti paveldosaugos principais pagrįstą jo apsaugą, raidą bei formavimą;

5.3. orientuoti sprendinius į jūrinio kultūros paveldo atskleidimą, išryškinimą ir išsaugojimo strategiją bei priemonių sistemos nustatymą, jūrinio gyvenimo būdo tradicijų tęstinumo palaikymą.

6. Rekomenduoti Kultūros ir Susisiekimo ministerijoms, pasitelkiant kitas atsakingas institucijas, organizuoti Barselonos chartijos ir jos komentarų oficialų ir tikslų vertimą į lietuvių kalbą, jį aprobuoti ir parengti Chartijos nuostatų taikymo rekomendacijas.

KOMISIJS PIRMININKĖ

GRAŽINA DRĖMAITĖ
